

LIPEÄLAMPI

Opetuskäyttö

Esimerkki selluloosatehtaan aiheuttamasta vakavasta ja pitkäaikaisesta ympäristövauriosta, konfliktista ja saastuneen alueen kunnostamisesta.

Kuvaus

Lievestuoreen Lipeälampi syntyi 1935-1967, kun Haarlän Selluloosa Oy pumppasi väkevää keittoliipeää padotulle Koivusuolle. Alue ristittiin pian Lipeälammeksi. Sen vesi sisälsi puusta liuenneita, happea kuluttavia orgaanisia aineita, jotka pilasivat ympäristön pohja- ja pintavesiä. Tunnusomainen haju levisi laajalti ympäristöön ja tuntui 9-tiellä ohiajavien autojen sisäänkin.

Lipeälammen vaikutuksia yritettiin vähentää jo 1970-luvulla, mutta merkittävimmät kunnostustyöt alkoivat 1980-luvulla. Likaantuneet vedet virtasivat Lipeälammesta maaperän kautta Jyväskylä-Kuopion tien eteläpuoliselle alueelle, josta niitä alettiin pumpata takaisin Lipeälampeen 1983. Samalla syvennettiin ympäröijöitä. Vuosina 1989-1991 Lipeälampi tyhjennettiin pumppaamalla vedet Vaajakoskelle ja sieltä edelleen Nenäinniemen puhdistamolle, josta vedet johdettiin puhdistettuina Päijänteeseen. Vuonna 2000 Lipeälammelle rakennettiin biosuodatinpuhdistamo, jota täydennettiin myöhemmin lietepatjareaktorilla. Puhdistettu vesi johdettiin Vaajakoskeen ja edelleen Päijänteeseen.

Lipeälammen tyhjennyksen edetessä alueelle ajettiin maata tilalle. Alueen pohja tasattiin ja salaojitettiin, ja pehmeitten turvepaikkojen peitettiin lasikuitumatto. Moreenisen tasauskerroksen päälle tehtiin savesta tiivis, vettä läpäisemätön kerros. Alue eristettiin siten, että sadevedet ja virtaavat pohjavedet eivät huuhtelee maaperässä olevia haitallisia aineita ympäröiviin vesiin. Tiivistyskerroksen päälle muotoiltiin kasvukerros moreenista, turpeesta ja humusmaasta.

Lipeälampi saatiin täytettyä vuonna 2004. Tämän jälkeen alueen salaojista on puhdistamon kautta pumpattu kokoojakaivoon kertynyttä vettä. Jyväskylän yliopiston ympäristöntutkimuskeskus on tarkkaillut Lipeälammen jätevedenpuhdistamon tehoa ja vesistöön johdettavaa veden laatua Itä-Suomen ympäristölupaviraston vaatimusten mukaisesti.

Alueen kunnostamisen tarkoituksena on kehittää aluetta linnuston ja muun eliöstön kannalta suotuisaksi ja siten virkistyskäyttöön soveltuvaksi. Varsinaisella täyttöalueella liikkumista kuitenkin rajoitetaan, koska esimerkiksi lumen tamppaantuminen tiiviiksi voi vahingoittaa täyttökerroksia. Kesäisin täyttöalue pidetään avoimena niittämällä. Alueelle rakennetaan mm. pitkoksia, levähdyspaikkoja ja luontopolkuja esittelyaluuineen. Alueelle on valmisteltu hoito- ja käyttösuunnitelmaa Laukaan kunnan ja Keski-Suomen Elyn yhteistyönä. Alueella kiertävät jo Mustavuoren valaistut latureitit.

Saara Perälä Jyväskylän yliopistosta on tutkinut sitä, miten Laukaan Koivusuolle sellutehtaan päästöistä muodostuneesta Lipeälammesta on vuosikymmenten mittaan kehittynyt vaikeasti ratkaistava ympäristökongflikti. [Tutkimus](#) selvittää, millaisia vaiheita ympäristökongfliktin ympärillä on eletty ja kuinka kongfliktiä on tuotu esille yhteiskunnallisessa keskustelussa. Kolmen eri teoreettisen näkökulman (taloudellinen-ympäristöllinen-toimijakeskeinen) kautta on pyritty löytämään vastauksia siihen, miten Lipeälammen ympäristökongfliktiä on viranomaisten ja paikallisten toimesta käsitelty ja kuinka mielipiteet ovat määrittyneet eri toimijoiden kesken.

Opasteet ja retkipalvelut

Lipeälampi sijaitsee Jyväskylä-Kuopio-välisellä 9-tiellä vajaa 1 km ennen Lievestuoreen Lasilandiaa ja Ruuhimäen tien risteystä.

Lähteet

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto (Perälä, Saara 2011): Lipeälampi - sitkeä vastustaja: tapaustutkimus keskisuomalaisesta ympäristökongfliktista <http://www.ymparisto.fi/ksu> >Ympäristön hoito ja kunnostus >Lipeälampi http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/lievestuoreen_lipealampi_17676.html#media=17692

Kuvat: Eija Syrjälä

